

Zakaj žabe v dežju regljajo?

(Rusinska pravljica)

Rusinske žabe regljajo drugače kakor naše. Naše kličejo »kvak, kvak«, rusinske pa »kum, kum«. Zdaj pa poslušajte, zakaj!

Na Podkarpatskem je živela vila. Stanovala je s svojimi sestrami v gozdni jami. Nekega dne je sklenila, da pojde v vas gledat, kako ljudje živijo.

Oblekla je dolgo belo oblačilo, rdeč pas in lep kožušček, zlate lase pa je skrila pod ruto, da je ne bi nihče spoznal.

In šla je. Noge so jo kar same nesle. Ko se je bližala vasi, zagleda v cestnem jarku človeka. Imel je oguljene hlače, suknjič raztrgan, klobuk ves preluknjan, iz čevljev so mu gledali prsti. Sedel je revež v jarku in jokal.

Vila ga je pozdravila: »Dober dan!« ter vprašala: »Zakaj jokaš, mož? Kaj se ti je primerilo?»

»Kako ne bi jokal. Rodilo se nam je dete, pa ga noče nihče držati v cerkvi, da bi ga pop krstili«, je rekel in začel takoj vili pripovedovati, da mu je Bog dal toliko otrok, da so jim že vse kmetice v vasi botre ali, kakor se pravi po rusinsko, kume. In poslednjemu otroku nadeže že nihče biti za kuma.

Vila je poslušala in rekla:

»Ali mene nečeš za kumico?«

Seveda je bil mož ves vesel in odšla sta domov. Vila gleda: hiša še toliko da stoji, povsod otrok kakor polen in vsi kriče, da so lačni.

In njihova mati kuha lonček žganecv, premalo za vse lačne želodčke.

No, vila je spoznala, da je čas, pomagati tem nesrečnim ljudem.

Najprej je šla z otrokom v cerkev, pop ga je krstil in vila je nesla otroka materi.

Revna mati gleda, očem ne more verjeti, da prav vidi. Dete, ki so ga krstili za Marijko, je v zlatih, z dragimi kameni okrašenih povojih.

In kaj šele, ko je Marijko odvila! Dekletce je ležalo v samem denarju.

Zdaj je žena že spoznala, da kumica njene Marijke ni navaden človek.

Pokleknila sta z možem in se dolgo zahvaljevala vili. Le-ta pa se je samo nasmehnila in rekla:

»No, zdaj ne boste več stradali in vsak bo rad kum vašim otrokom. In ti, mož, ne boš več nosil raztrganih čevljev. Da pa ne boš pozabil, kako si bil reven, obesi svoje razbite čevlje nad hišna vrata, da te bodo opominjali, da moraš dajati ubogim, kakor jaz.«

In izginila je.

Minulo je leto, dve leti, pet let. Zdajci se je vila spomnila na svojo kumčico Marijko in je ponoči rekla sestram, da pojde gledat k tistim ljudem, ki jim je pomagala.

In šla je. Preoblekla se je za beračico in se bližala vasi. Kaj je videla?

Na kraju vasi stoji hiša, kakor palača, odprta okna svetijo v noč in godba se razlega in gosli svirajo.

Na dvorišču je polno ljudi, ki se gostijo s sladkimi kolači. Pravijo vili, da slavijo krst, naj gre tudi ona prosit, češ da ne puste nobenega berača lačnega.

Tega je bila vila kajpada vesela, saj je videla, da jo mož tako lepo uboga.

Stopila je v sobo; za mizami se sedeli najbogatejši kmetje z ženami ter pili in se gostili.

Vila pogleda na vrata — raztrganih čevljev nikjer! Malo nejevoljna je, toda že stoji pred njo gospodar:

»I, ti predrznica! Ali ni dovolj, da gostim na dvorišču revne berače? Menda bi še hotela, da bi te posadil za mizo med gospodinje?«

Vila ga pogleda in pravi:

»Mož, pred petimi leti sem ne le s teboj za mizo sedela, temveč sem bila celo za kumico tvoji Marijki. Toda ti slabo izpolnjuješ mojo željo. Zakaj ne vise čevlji več nad vrati?«

Zdaj je kmet že spoznal, kdo je ta beračica, in je začel:

»O, dobra gospa, sončece zlato, ne jezi se name! Saj vidiš, da dajem beračem na dvorišču kolače in izpolnju-

jem tvoje naročilo. In čevlji so še do včeraj viseli nad vrati. Danes pa sem povabil bogate kmete na krst in sem se bal, da se mi ne bi smejali, pa sem snel čevlje. Toda jutri bodo spet viseli nad vrati.«

Vila je zmajala z glavo, rekoč:

»Človek, ti sicer še daješ ubogim, a dolgo ne boš dajal. Ampak zapomni si: pridem še enkrat, in če ne bodo tvoji čevlji nad vrati, izpremenim tebe in tvojo rodbino v tako grde živali, da bo vsak metal kamenje v vas.«

In izginila je.

Minilo je prvo, minilo drugo leto in spet je preteklo pet let.

Mož si je medtem nakupil mnogo zemlje in toliko govedi, kolikor je ni imel nihče daleč naokrog. Nič ni delal, le po mestih se je vozil z gospodo.

Čevljev pa le ni odstranil z vrat — če bi morda vila prišla. Viseli so sicer nad vrati, toda njegova žena jih je zagrnila s svilen roto, da ne bi delali sramote pred bogatimi kmetičami, ki so hodile na obisk.

Otroci so hodili v čipkah in svili, bili so razneženi in ošabni, najbolj pa Marijka, ki ji je bila vila kumica.

Bilo je na koncu petega leta pozno zvečer. Zunaj je lilo in deževalo. Zdajci je nekdo potrkal in desetletna Marijka gre vsa nejevoljna odpirat.

Za vrati je stala uboga beračica, vsa zakrpana, ter prosila prenočišča.

»Kar drugam pojdi! Očka in mama sta se odpeljala v mesto, meni pa se noče spati s tako razcapanko pod isto streho«, je odvrnila deklica.

Beračica pa je še zmerom stala in prosila, naj ji da Marijka vsaj milodar.

Že, že zapira deklica vrata, nenadno pa zagleda stare čevlje nad vrati, zakrite s svilo. Pograbi jih in vrže ven:

»Tole si vzemi! Ti stari škarpri so nam itak samo v sramoto!«

V tistem trenutku se zabliška, namesto beračice stoji za vrati lepa gošpa z žarečimi lasmi. In zagrmí:

»Iz revščine si izšla in na to si pozabila, da sem ti bila jaz za kumico, ker ni hotel biti nihče drug. In tvoj oče in tvoja mati se samo okrog vozita in denar zapravljata. Zato vas bom vse izpremenila v žabe in vsak bo le kamenje lučal v vas!«

In zgodilo se je tako.

Odsihdob imajo Rusini svoje žabe, ki so člani te ošabne rodbine. Blodijo in skačejo, iščejo vilo in žalostno kličejo: »kum, kum, kum!«

Zlasti pred dežjem se oglašajo, ker je tista vila takrat tudi prišla k njim poslednjič v dežju, in zato zdaj one menijo, da se bo spet v dežju k njim vrnila in jim odpustila.